

Boris Vezjak se v uredniškem uvodniku odziva na polemike glede podelitve Nobelove nagrade Petru Handkeju. Zagovornike nagrade imenuje »izolacioniste«, saj menijo, da je treba umetnost odmisлити od umetnika. Nasprotnike imenuje »holiste«, saj verjamejo v celostni pogled na umetnika in umetnino. V uvodniku preverja stališča obojih in se na koncu vpraša: »V kakšni meri na naše literarno, estetsko, glasbeno, likovno in drugo doživetje vpliva sama vednost o avtorju, kadar je ta za družbo ali nas osebno moteča? Je ogledovanje Van Goghovih del kaj drugačno, če upoštevamo njegove duševne stiske? Kako prebiranje Normana Mailerja spremeni podatek, da je zabodel svojo ženo, in ali na naše poslušanje vpliva informacija, da je David Bowie seksal z mladoletnimi osebami, nekaj podobnega pa morda doživljamo tudi ob ogledu filmov Romana Polanskega in Woodyja Allena?« Pri tem Vezjak sklene, da »izolirani pogled na umetniško ustvarjanje najbrž ni mogoč. Vprašanje je le, kje bomo v naših presoajah potegnili mejo.«

Urednica za vizualne umetnosti *Nataša Kovšca* je pripravila velik *intervju z Mirsadom Begićem*, rojenim v Bosni in Hercegovini, ki pa že vse od začetka študija na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost živi v Ljubljani. Begić sodi med tiste kiparje, ki so s svojimi deli najbolj zaznamovali slovenski javni prostor. Njegova eksistencialna skulptura, ki temelji na študiju arhaičnih kultur, izstopa s prepoznavno ikonografijo.

Tematski sklop z naslovom *Ideologije superjunakov* je pripravil filmski urednik *Matic Majcen*. V uvodu ugotavlja, da ta filmski žanr, ki se je začel s prehodom stripovskih junakov, kot so Batman, Superman, Čudežna ženska in Hulk, na film, še zmeraj doživlja svoj popkulturni vzpon. Na razrast je vplivala tako digitalna

tehnologija, ki omogoča tako rekoč neomejeno realizacijo fantazijskih vsebin, kot vstop podjetja Marvel v filmsko industrijo in po 11. septembru 2001 tudi potreba ameriške družbe po novih junakih. »Superjunaki se kljub temačnejšim odtenkom še vedno borijo za pravico, za dobro, za blagostanje človeške vrste. Pod tem površjem pa so te pripovedi obenem prežete s stališči, ki so vse prej kot univerzalna in absolutna – tudi superjunaške zgodbe so nekje globoko v sebi povsem ideološke.« Prav temu vidiku superjunakov namenja Majcen tokratni tematski sklop: »Zanimalo nas je, katere so te globlje ležeče ideološke podstati, ki nam jih superjunaški filmi nezavedno posredujejo, medtem ko kažejo brezmadežno podobo boja za absolutno dobro. Vprašanje je še toliko pomembnejše, ker tovrstne naracije z vse večjo popularnostjo in vplivom po celotnem svetu postajajo viden ideološki aparat ameriške popularne kulture.«

Sledi pet zanimivih člankov. Filozof in filmski kritik *Žiga Brdnik* analizira ideologijo osrednjih likov v filmih Marvelove franšize *Maščevalci*, nastalih med leti 2008 in 2019. Kulturni antropolog in filmski kritik *Jernej Trebežnik* to vprašanje preverja še na animiranih superjunakih. Sociologinja in filmska kritičarka *Jasmina Šepetavc* obravnava vprašanje heteronormativnosti – binarnosti dveh spolov in heteroseksualnosti – v superjunaških filmih, posebej *Čudežni ženski*. Kulturologinja *Natalija Majsova* analizira redke superjunake v pozno- in postsovjetski ter sodobni ruski kinematografiji in spremembe njihove ideološke funkcije skozi čas. *Matic Majcen* se sprašuje, ali imamo v slovenskem ljudskem in literarnem izročilu kakšnega superjunaka, in analizira tri najpogostejše kandidate za ta naziv: Kekca, Petra Klepca in Martina Krpana. Nobenega od naštetih ni moč označiti za superjunaka, pač pa imamo v teh primerih na delu težnjo, da bi slovenskim ljudskim in literarnim junakom pridodali bolj aktualen pridih, s čimer bi te klasične zgodbe približali današnji mladini.

Emica Antončič v *Jezikovnem kotu* razpravlja o pomenih nekaterih slovenskih besed, ki se izgubljajo in zato povzročajo nespornizume v vsakdanjem življenju.

V *Kulturni diagnozi* *Blaž Gselman* piše o performansu *Schubladen* (*Predali*) legendarne nemške skupine She She Pop na nedav-

nem festivalu sodobnih umetnosti Mesto žensk v Ljubljani. Gselman kritično oceni tudi predstavo *Rajzefiber* (po dramski predlogi Gorana Vojnovića) v koprodukciji Prešernovega gledališča Kranj in Slovenskega ljudskega gledališča Celje kot regresijo pri obravnavi begunske tematike na slovenskih odrih. Literarni kritik *Aljaž Krivec* piše o knjigi izbranih dram *Roka Vilčnika*. Komparativistka *Petra Samec Štefančič* poroča o slovenskem prevodu knjige magrebske pisateljice *Asie Djebar Alžirske ženske v svojih sobanah*. Veronika Šoster, stalna kritičarka za poezijo pri Dialogih, piše o knjižni izdaji celotne rokopisne ostaline *Srečka Kosovela* (1904–1926). Študentka arhitekture *Eva Gusel* predstavi prenovitveni arhitekturni projekt *Fundacija Prada* v Milanu, delo biroja OMA s slavnim Remom Koolhaasom na čelu. Starosta slovenskih likovnih kritikov *Aleksander Bassin* se je za konec te številke sprehodil med festivalom Štajerska jesen v Gradcu, Mednarodnim grafičnim bienalom v Ljubljani in Beneškim bienalom.